

REGIONÁLNÍ ANALÝZA STŘEDOČESKÉHO KRAJE

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Regionální analýza Středočeského kraje

Analýza je rozdělena do čtyř částí, kde první část je věnována demografickému vývoji kraje, druhá část je zaměřena na situaci na trhu práce jak z pohledu zaměstnanosti a nezaměstnanosti, tak z hlediska vývoje mezd. Třetí část mapuje ekonomickou situaci kraje z pohledu regionálního hrubého domácího produktu (dále RHDP), struktury regionální hrubé přidané hodnoty (RHPH) a vývoje produktivity práce. Poslední část je věnována migraci absolventů soukromých vysokých škol působících v kraji.

1 Demografický vývoj

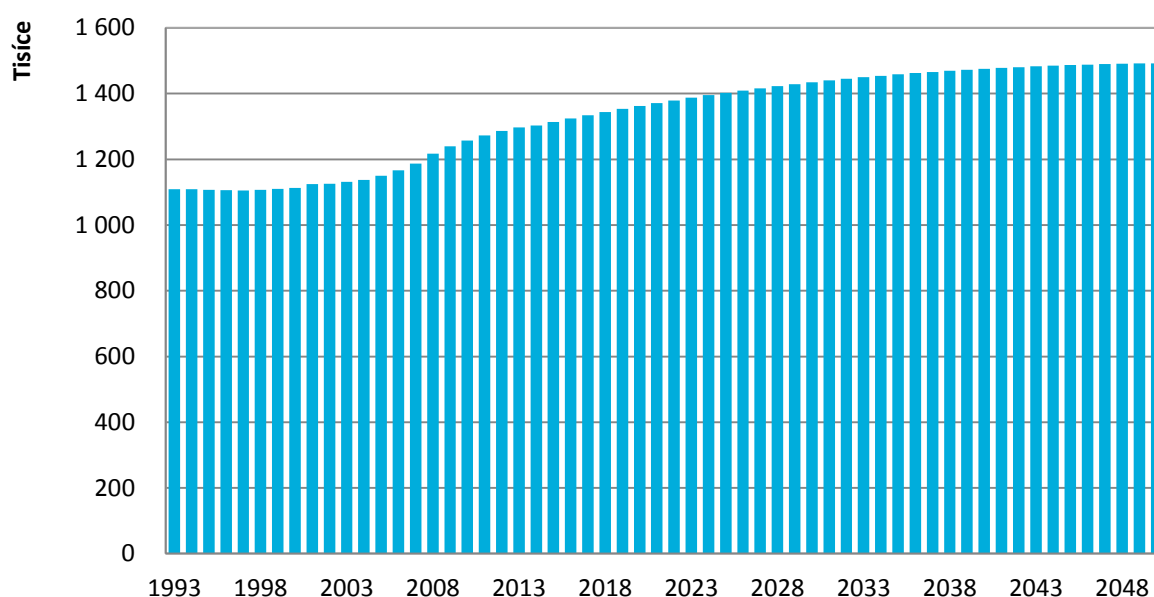
Ve Středočeském kraji žilo k 31. 12. 2013 1 302 336 obyvatel. Počtem obyvatel i rozlohou kraje (11 016 km²) zaujímá Středočeský kraj prvenství ve velikosti mezi kraji. Kraj zabírá téměř 14 % území ČR a zcela obklopuje hlavní město Prahu. Hustota osídlení je 118,2 obyvatel na km², což je nižší hodnota než v celé ČR (133 obyvatel na km²), kraj patří k méně lidnatým krajům ČR. Nejlidnatějším okresem ve Středočeském kraji je okres Kladno, naopak nejméně lidnatým okresem je okres Rakovník. Středočeský kraj se dále vyznačuje tím, že téměř 52,4 % obyvatel kraje žije ve městech (nad 20 tisíc obyvatel), což je méně než republikový průměr (69,4 %).

V roce 1993 žilo v Středočeském kraji 1 109 tisíc obyvatel. Od té doby klesal jen velmi mírně, od roku 1998 trvale roste. V roce 2013 počet obyvatel vzrostl o 10 520 osob, což byla nejvyšší hodnota celkového přírůstku mezi všemi kraji ČR.

Podle dlouhodobých prognóz¹ budoucího vývoje počtu obyvatelstva bude populace Středočeského kraje v následujícím období růst. V roce 2030 bude početní velikost populace Středočeského kraje na úrovni 110,6 % dnešního počtu, v roce 2050 na 115 % (viz graf 1.1), což v absolutním vyjádření představuje 1 492 tisíc obyvatel. Středočeský kraj spolu s Prahou jsou jedinými dvěma kraji v ČR, kde se v budoucnu předpokládá růst obyvatel. Ostatní kraje čeká negativní scénář, co se týče vývoje počtu obyvatel.

¹ V této studii se zaměřujeme na výsledky oficiální projekce obyvatelstva v krajích ČR Českého statistického úřadu (dále ČSÚ). Nejnovější verze byla vydána v roce 2013, v návaznosti na výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011, horizontem projekce je rok 2050.

Graf 1.1 Počet obyvatel Středočeského kraje k 1.1.

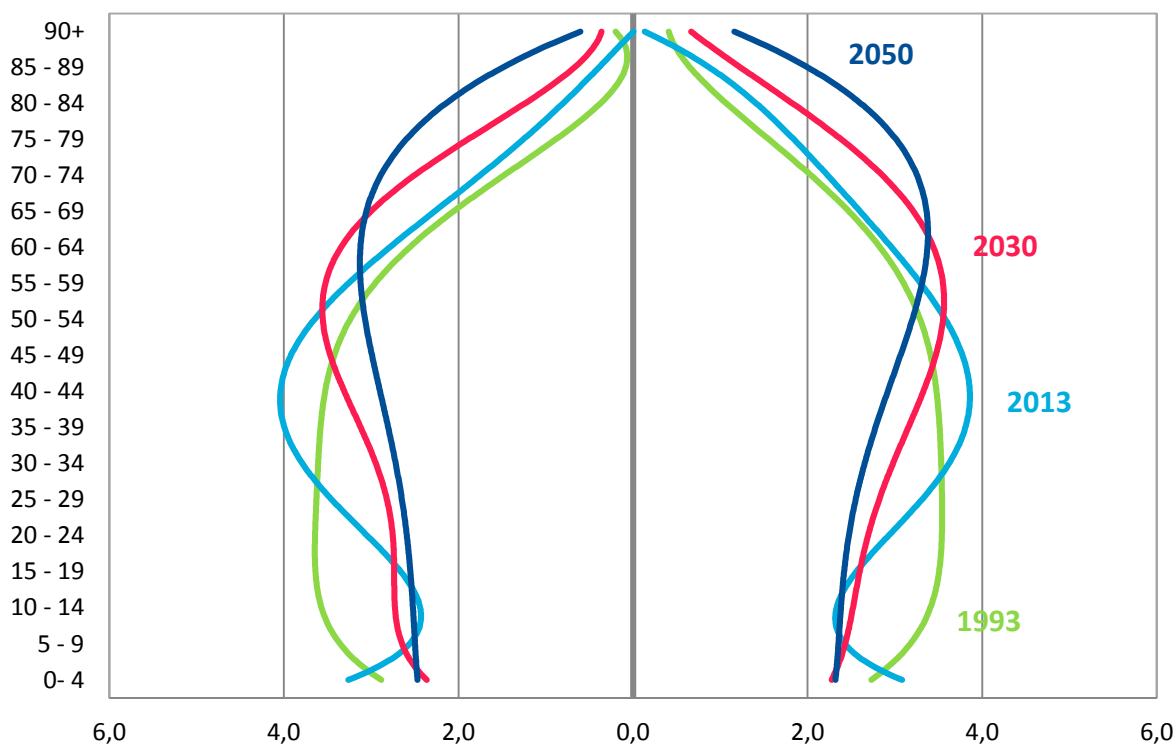

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: Do roku 2012 jsou zobrazena reálná data, od roku 2013 se jedná o projekci.

V demografické struktuře Středočeského kraje nepatrně převažují ženy, a to 50,6 %. Podíl obyvatel ve věkové kategorii 0 – 14 let již několik let zůstává na úrovni 15–16 %. Neustále klesá podíl obyvatel v produktivním věku, který se ze 71,2 % v roce 2004 snížil na 67,5 % v roce 2013. Naproti tomu podíl obyvatel v poproduktivním věku neustále roste, v roce 2013 byl 16,3 %. Na rozdíl od ostatních krajů ovšem počet obyvatel v poproduktivním věku nepřevyšuje počet obyvatel v kategorii do 15 let. Dosavadní a budoucí předpokládané změny ve věkové struktuře dokumentuje věková pyramida (viz **Chyba! Chybný odkaz na záložku.**). Zatímco před dvaceti lety, v 90. letech převládaly v populaci Středočeského kraje děti do 15 let, dnes se pyramida stále více zužuje ve své základně a do budoucna (rok 2050) je předpokládáno signifikantní rozšiřování vrcholu pyramidy, což značí převládající podíl starých osob v populaci. Podíl mladých osob do 15 let se sníží ze současných 16,5 % na 14,7 % v roce 2050, což je podíl, který zaujímá skupina osob do 15 let v ostatních krajích již dnes. Naopak podíl osob starších 65 let se zvýší téměř na dvojnásobek (28,9 % v roce 2050).

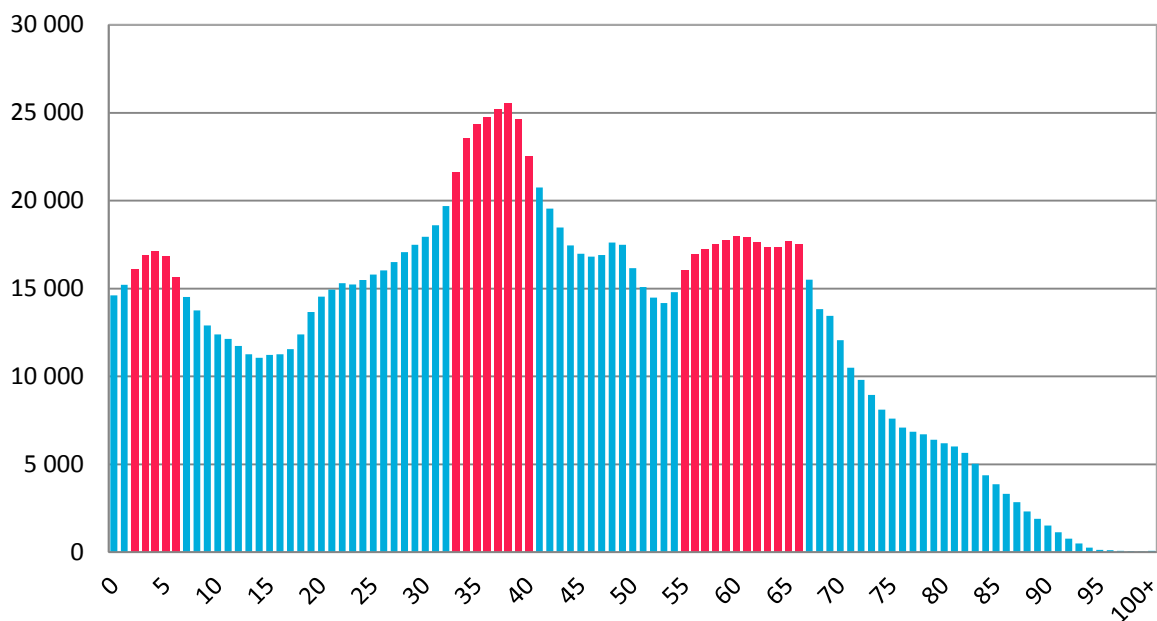
Graf 1.2 Demografická struktura populace Středočeského kraje (%)

Zdroj: ČSÚ

Obecně vývoj počtu obyvatel v čase není rovnoměrný. Vlivem různých zásahů ekonomického, demografického a politického charakteru lze pozorovat tzv. populační vlny. Lidé narození v populační vlně jsou její součástí po celý svůj život, početnější ročníky mají větší problémy s poptávkou po školkách, školách, s výplatou penzí, apod. Populační vlny lze samozřejmě pozorovat i na populaci Středočeského kraje. V **Chyba! Chybný odkaz na záložku.** je zobrazena demografická historie za posledních 100 let, kde jsou patrné silné a slabé ročníky narozených (silné jsou vyznačeny zelenou barvou). Z hlediska početní velikosti produktivní populace jsou silné populační ročníky pozitivem.

Graf 1.3 Věková struktura populace Středočeského kraje (2013)

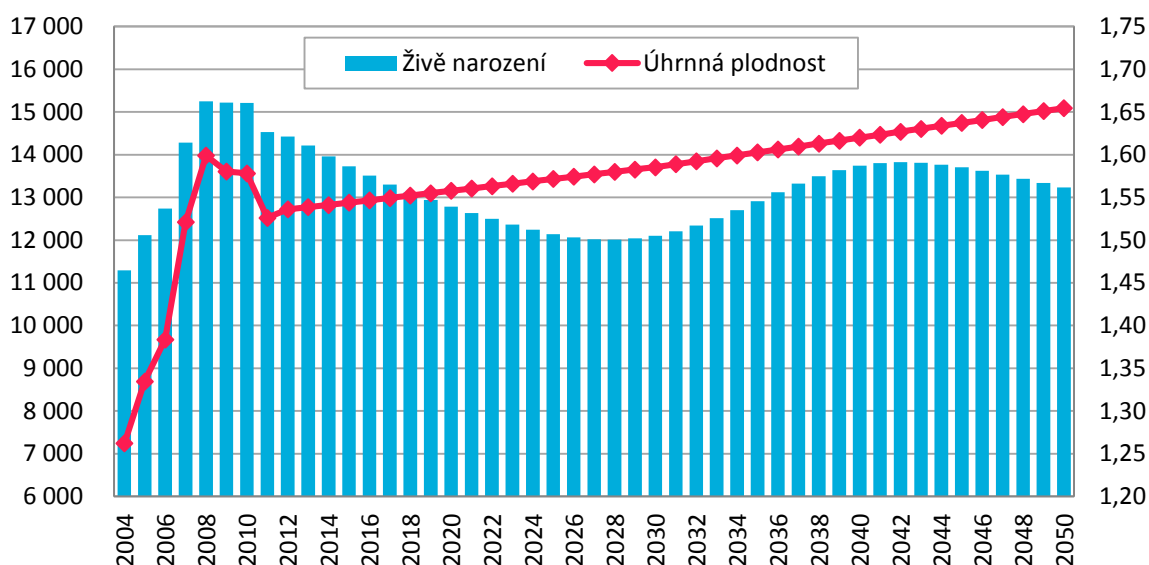
Zdroj: ČSÚ

Populační vlny jsou způsobeny množstvím narozených dětí. V posledních dvaceti pěti letech docházelo k častějším výkyvům a změnám trendu vývoje úrovně plodnosti. V druhé polovině 90. let došlo k výraznému snižování úrovně plodnosti, hluboko pod hranici prosté reprodukce populace², nad kterou se s vysokou pravděpodobností úroveň plodnosti v budoucnu nevrátí. V průběhu roku 2013 se v Středočeském kraji živě narodilo 14 218 dětí. Úroveň úhrnné plodnosti³ v roce 2013 dosáhla hodnoty 1,54 živě narozených dětí na jednu ženu v reprodukčním věku. Nadále pokračuje trend odkládání mateřství do pozdějšího věku, průměrný věk matky při narození dítěte byl v roce 2013 v Středočeském kraji 30,9 let (před deseti lety to bylo 28,4 let). Výrazně vzrostl též průměrný věk matky při narození prvního dítěte, který v roce 2013 dosáhl 29 roku (ve srovnání s věkem 26,6 let v roce 2004). Ve srovnání s ČR (28,7 roku) jsou prvorodičky v Středočeském kraji nepatrně starší. Do budoucna je předpokládáno postupné, avšak ne příliš výrazné, zvyšování úhrnné plodnosti, na úroveň 1,65 dítěte na jednu ženu v roce 2050. Absolutní počet narozených bude výrazně klesat a nadále bude pravděpodobně stoupat průměrný věk matek při narození dítěte.

² V rozvinutějších zemích přirozená obnova populace vyžaduje, aby každá žena měla teoreticky alespoň 2,1 dítěte (prakticky však alespoň 3, jelikož někteří lidé jsou neplodní).

³ Průměrný počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě, pokud by po celé její reprodukční období platily míry plodnosti podle věku z daného roku. Jedná se tedy o konečnou plodnost hypotetické generace, vypočtenou součtem měr plodnosti podle věku v daném roce (předpoklad stejného počtu žen v každém věku).

Graf 1.4 Projekce počtu narozených dětí v Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ

Prudký pokles plodnosti v 90. letech začal způsobovat úbytek obyvatelstva přirozenou měnou, v posledních letech celá Česká republika vykazuje vyšší počty zemřelých než živě narozených. Ve Středočeském kraji je od roku 1997 kladný. Větší měrou se dlouhodobě na kladném přírůstku podílí přírůstek stěhování. Migrační saldo⁴ je ve Středočeském kraji jednoznačně nejvyšší mezi všemi kraji. V roce 2013 se přistěhovalo do kraje o 9 226 osob více, než se vystěhovalo. Přirozený přírůstek⁵ byl v Středočeském kraji do roku 2005 záporný, od té doby ročně zemře méně lidí, než se narodí. Přirozený přírůstek byl v roce 2013 ve výši 1 294 osob druhý nejvyšší po Praze.

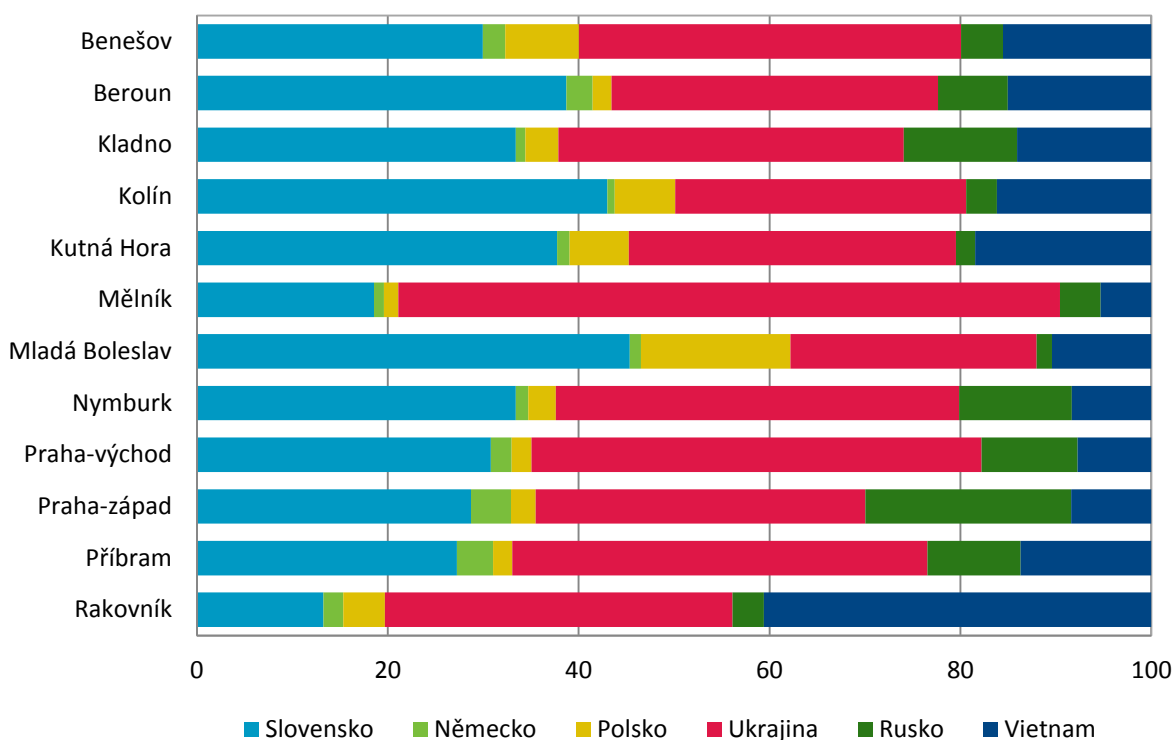
Migrace má vliv jednak na velikost, jednak na strukturu obyvatelstva a to demografickou, ekonomickou, sociální apod. Mění se tedy nejen počet obyvatel, ale je s tím spojena i změna počtu pracovních sil, dětí, důchodců apod.

Zahraniční migrace, ve smyslu stěhování osob s cizím státním občanstvím, se dostává do popředí zájmu v souvislosti s debatami o demografickém stárnutí obyvatelstva a populačním úbytku. Podíl osob s cizím státním občanstvím na všech obyvatelích České republiky je dlouhodobě nízký. V roce 2011 činil dle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů (dále SLDB) pouhých 5 %. Rozmístění přistěhovaných cizinců odpovídá do jisté míry atraktivnosti kraje především z hlediska nabídky zaměstnání. Středočeský kraj měl v roce 2011 5,1 % obyvatel s cizím státním občanstvím. Největší zastoupení mezi cizinci mají občané Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu. V okrese Rakovník tvoří Vietnamci dokonce téměř 40 % všech cizinců. V ostatních okresech převažují Slováci a Ukrajinci.

⁴ Rozdíl mezi počtem přistěhovaných a vystěhovaných ve zkoumaném územním celku.

⁵ Rozdíl mezi počtem živě narozených a počtem zemřelých ve sledované populaci během určitého období.

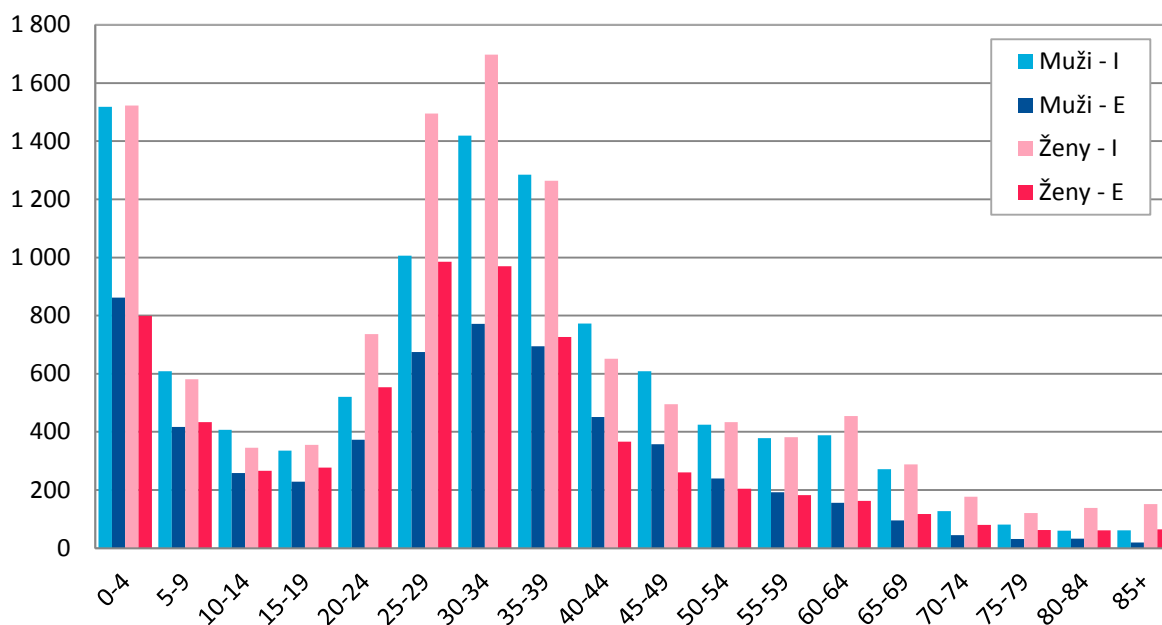
Graf 1.5 Struktura obyvatel s cizím státním občanstvím v okresech Středočeského kraje (% , 2011)

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011

Mezi přistěhovanými i vystěhovanými jednoznačně převažují osoby v produktivním věku (15 až 64 let). Současně v migraci roste podíl dětské složky (0 až 14 let). V posledních letech totiž zesláblo stěhování jednotlivců za prací (podíl svobodných tvořil v roce 2013 51,3 %) a zvýšil se pohyb rodin. V roce 2013 bylo mezi imigranty 69,5 % mužů a 70,6 % žen ve věku 15–64 let, mezi emigranty 70,1 % mužů a 71,3 % žen. Čtvrtinu přistěhovaných a vystěhovaných tvořily děti do 15 let. Středočeský kraj získává migrací zejména mladé rodiny s dětmi. Graf 1.6 ukazuje, že nejvyšší migrační saldo je právě u osob ve věku 0–4 roky a 25–39 let.

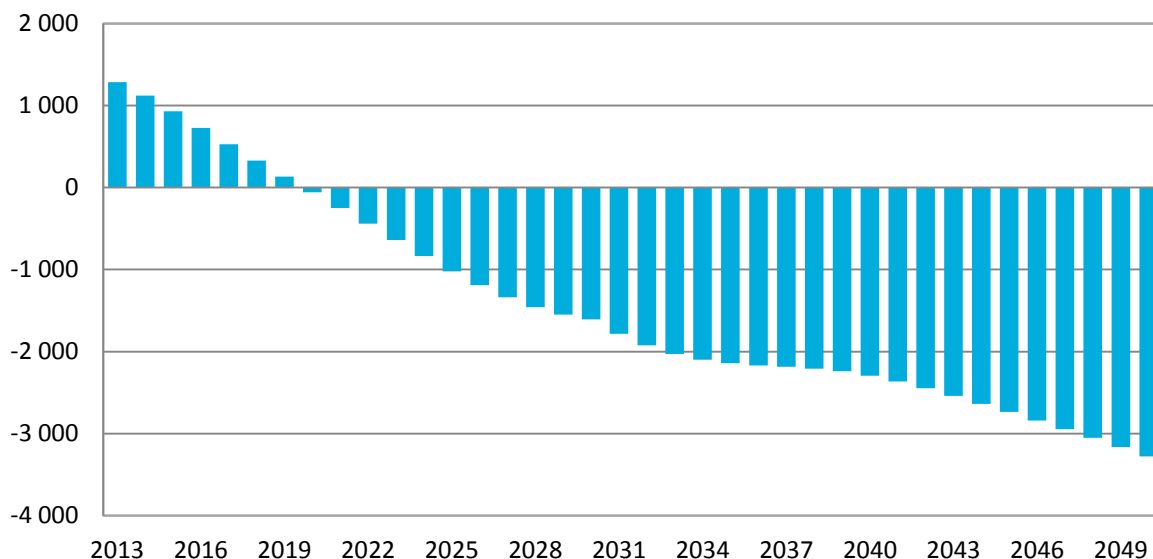
Graf 1.6 Přistěhovalí a vystěhovalí v Středočeském kraji podle věku (2013)

Zdroj: ČSÚ

Výsledky projekce ukazují, že počínaje rokem 2020 budou nadále počty zemřelých osob vyšší než odpovídající počty narozených a růst úbytku obyvatelstva přirozenou měnou bude nabírat na intenzitě. V roce 2050 by dle odhadů ČSÚ mělo být o 3,3 tisíce zemřelých v Středočeském kraji více než narozených.

Graf 1.7 Projekce přirozeného přírůstku v Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ

Sčítáním v roce 2011⁶ bylo zjištěno, že v Středočeském kraji pracovalo 272 tisíc zaměstnanců, kteří jezdili za prací (což je 21,4 % z celkového počtu obyvatel), přičemž se rozlišovalo, zda dojíždějí pouze v rámci okresu, či zda vyjíždějí do jiných okresů kraje, do jiných krajů či do zahraničí. V rámci okresů v Středočeském kraji dojíždí 28,9 % zaměstnanců (z těch, co jezdí za prací). Do jiných okresů v rámci kraje vyjíždí 19 % zaměstnanců (z těch, co za prací jezdí), do jiných krajů 39,2 %, přičemž drtivá většina dojíždí za prací do Prahy. Naopak z jiných krajů přijíždí pracovat do Středočeského kraje 12 % zaměstnanců. Do zahraničí jezdí za prací pouze 0,9 % zaměstnanců, což bylo v roce 2011 2,5 tisíce osob.

Tabulka 1.1 Vyjíždějící a dojíždějící do zaměstnání (2011)

		Zaměstnanci			
		Vyjíždějící		Dojíždějící	
		absolutně	na 1000 obyvatel	absolutně	na 1000 obyvatel
v rámci okresu	Benešov			6 533	69
	Beroun			7 266	85
	Kladno			8 282	52
	Kolín			6 456	67
	Kutná Hora			4 994	67
	Mělník			5 280	51
	Mladá Boleslav			12 516	102
	Nymburk			5 731	61
	Praha-východ			5 761	39
	Praha-západ			2 711	22
	Příbram			8 879	78
	Rakovník			4 279	77
do/z jiných okresů kraje	Benešov	1 911	20	1 106	12
	Beroun	1 522	18	1 251	15
	Kladno	2 682	17	2 011	13
	Kolín	2 560	27	3 676	38
	Kutná Hora	2 874	39	866	12
	Mělník	2 860	27	1 423	14
	Mladá Boleslav	1 251	10	1 510	12
	Nymburk	3 319	35	1 652	18
	Praha-východ	1 996	13	7 089	47
	Praha-západ	1 819	15	4 069	33
	Příbram	1 450	13	739	7
	Rakovník	1 617	29	469	8
do/z jiných krajů	Benešov	5 693	60	917	10
	Beroun	6 295	74	1 593	19
	Kladno	13 384	84	1 762	11
	Kolín	5 570	58	1 769	18

⁶ Zjišťování dojížděky je již tradiční součástí obsahu SLDB.

	Kutná Hora	2 434	33	1 353	18
	Mělník	8 068	78	2 096	20
	Mladá Boleslav	2 812	23	5 276	43
	Nymburk	6 551	70	900	10
	Praha-východ	24 227	162	8 825	59
	Praha-západ	23 605	192	5 843	47
	Příbram	5 659	50	1 317	12
	Rakovník	2 347	42	911	16
mimo ČR	Benešov	170	2		
	Beroun	169	2		
	Kladno	301	2		
	Kolín	135	1		
	Kutná Hora	115	2		
	Mělník	154	1		
	Mladá Boleslav	215	2		
	Nymburk	153	2		
	Praha-východ	356	2		
	Praha-západ	402	3		
	Příbram	257	2		
	Rakovník	77	1		

Zdroj: ČSÚ

V následující tabulce je uvedena regionalizace pracovní dojížděky, která přináší údaje o přirozených regionech vzniklých na základě vztahů bydliště – pracoviště⁷. Na území České republiky bylo zjištěno celkem 227 dojížděkových regionů⁸. Více než 50 % místních zaměstnanců (tj. bydlících i pracujících ve stejném regionu) nemá ve Středočeském kraji dle SLDB 2011 žádný region. Podíl „domácích“ zaměstnanců se nejčastěji pohybuje mezi 30 – 40 %. Přes 40 % místních zaměstnanců mají regiony Kolín, Uhlířské Janovice a Zruč nad Sázavou.

Relativní otevřenost regionu může být vyjádřena například ukazatelem obratu dojížděky a vyjížděky na 1 000 bydlících zaměstnaných ekonomicky aktivních. Hodnoty ukazatele v Středočeském kraji se pohybují v rozmezí od 227 (Mladá Boleslav) do 859 (Brandýs nad Labem-Stará Boleslav). Nízké hodnoty znamenají vysokou míru uzavřenosti pohybu za prací v rámci regionu a vysoké naopak nízkou vnitřní integraci charakterizovanou většinou vysokou relativní vyjížděkou mimo hranice regionu.

Tabulka 1.2 Dojížděka a vyjížděka v regionech Středočeského kraje (2011)

	Ekonomicky aktivní zaměstnaní	Saldo dojížděky regionu	Obrat dojížděky a vyjížděky
--	--	------------------------------------	--

⁷ Smyslem vymezení regionů pracovní dojížděky je identifikace přirozených územních jednotek, které jsou z hlediska pohybu za prací relativně uzavřené.

⁸ Metodika výběru regionů – viz:

[http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/9A00247C9B/\\$File/17023014a.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/9A00247C9B/$File/17023014a.pdf)

	celkem	podíl bydlících i pracujících v regionu (v %)	absolutně	na 1000 obyvatel	celkem	na 1000 bydlících zaměst- naných
Benešov	15 236	32,7	-638	-39	5 534	455
Beroun	16 480	38,9	-1 729	-93	7 355	616
Brandýs nad Labem-Stará Boleslav	10 527	30,9	485	28	6 473	859
Čáslav	8 870	28,2	-1 257	-125	3 391	518
Dobříš	4 884	35,8	-449	-52	2 509	737
Hořovice	12 106	29,2	-662	-98	4 068	418
Kladno	40 188	31,9	-5 547	-81	14 749	491
Kolín	27 345	42,7	404	13	8 776	379
Kutná Hora	15 034	32,8	-781	-38	4 929	405
Mělník	14 436	37,4	-654	-33	4 628	392
Městec Králové	2 256	34,4	-232	-80	800	460
Mladá Boleslav	53 097	37,1	2 541	58	11 063	227
Mnichovo Hradiště	4 873	33,6	-41	-5	2 555	715
Nymburk	12 130	31,0	-366	-25	5 024	532
Poděbrady	8 694	30,4	-1 180	-84	3 796	612
Příbram	28 501	31,8	-1 759	-52	6 831	282
Rakovník	18 499	33,2	-1 033	-62	3 861	241
Rožmitál pod Třemšínem	2 327	31,9	-520	-117	1 042	674
Sedlčany	8 771	26,0	-1 082	-143	1 896	260
Slaný	12 490	28,3	-1 468	-96	4 866	522
Uhlířské Janovice	2 012	43,7	-389	-126	791	556
Vlašim	10 380	38,5	-1 330	-111	2 644	315
Votice	3 080	48,5	-467	-102	1 239	556
Zruč nad Sázavou	3 386	47,9	-629	-129	1 287	530

Zdroj: ČSÚ

Podle výsledků SLDB 2011 bylo v Středočeském kraji 80 tisíc žáků, studentů a učňů, kteří opouští adresu trvalého bydliště při cestě do školy (23,2 % z celkového počtu osob mladších 25 let), z toho jedna třetina je mladší 15 let. 8,2 % studentů (starších 15 let) dojíždí do škol do jiných okresů v rámci kraje, 54,5 % studentů (starších 15 let) překračuje hranice kraje (především do Prahy), naopak pouze 5,9 % studentů do Středočeského kraje dojíždí. V mezikrajské dojíždce/vyjíždce Středočeský kraj velmi výrazně ztrácí, dle SLDB 2011 vyjíždělo necelých 31 tisíc studentů, dojížděly pouhé 3 tisíce.

Tabulka 1.3 Vyjíždějící a dojíždějící do škol (2011)

	Žáci, studenti, učni							
	Vyjíždějící		Dojíždějící		saldo dojížd'ky regionu		Obrat dojížd'ky a vyjížd'ky	
	absolutně	na 1000 obyvatel	absolutně	na 1000 obyvatel	absolutně	na 1000 obyvatel	absolutně	na 1000 obyvatel

do/z jinýc h okre sů kraje	Benešov	206	2	323	3	117	1	529	6
	Beroun	248	3	287	3	39	0	535	6
	Kladno	366	2	595	4	229	1	961	6
	Kolín	757	8	718	7	-39	0	1 475	15
	Kutná Hora	547	7	514	7	-33	0	1 061	14
	Mělník	360	3	332	3	-28	0	692	7
	Mladá Boleslav	259	2	252	2	-7	0	511	4
	Nymburk	525	6	672	7	147	2	1 197	13
	Praha- východ	448	3	371	2	-77	-1	819	5
	Praha- západ	300	2	111	1	-189	-2	411	3
	Příbram	199	2	296	3	97	1	495	4
	Rakovník	424	8	168	3	-256	-5	592	11
do/z jinýc h krajů	Benešov	2 176	23	128	1	-2 048	-22	2 304	24
	Beroun	1 719	20	165	2	-1 554	-18	1 884	22
	Kladno	2 628	17	542	3	-2 086	-13	3 170	20
	Kolín	1 844	19	200	2	-1 644	-17	2 044	21
	Kutná Hora	1 598	22	375	5	-1 223	-16	1 973	27
	Mělník	2 535	24	281	3	-2 254	-22	2 816	27
	Mladá Boleslav	1 968	16	586	5	-1 382	-11	2 554	21
	Nymburk	1 969	21	297	3	-1 672	-18	2 266	24
	Praha- východ	5 608	37	335	2	-5 273	-35	5 943	40
	Praha- západ	5 744	47	115	1	-5 629	-46	5 859	48
	Příbram	2 390	21	206	2	-2 184	-19	2 596	23
	Rakovník	973	18	115	2	-858	-15	1 088	20

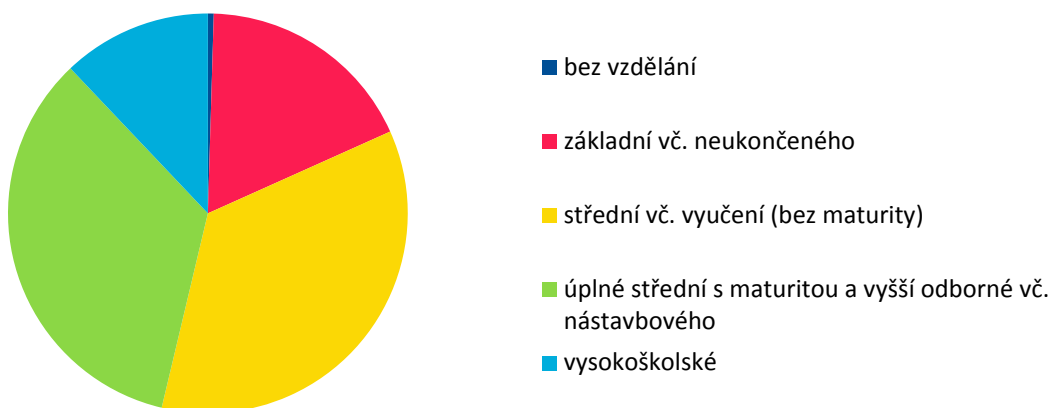
Zdroj: ČSÚ

Význam lidského kapitálu v poslední době stále roste, stejně tak význam jeho vztahu k ekonomickým veličinám. Nejčastěji se k měření lidského kapitálu používá nejvyšší úroveň dosaženého vzdělání, nebo počet let strávených studiem a případně i účast na dalším vzdělávání. Na úrovni lidského kapitálu větší či menší měrou závisí hodnoty řady dalších socio-ekonomických ukazatelů.

Ze SLDB 2011 vyplývá, že v současné době je vzdělanostní struktura obyvatel Středočeského kraje následující: 0,5 % osob⁹ je bez vzdělání, 17,8 % osob má základní vzdělání včetně neukončeného, 35,4 % střední vzdělání bez maturity, 34,2 % střední s maturitou a 12,1 % osob má vysokoškolské vzdělání. Pro srovnání, v celé ČR je vzdělanostní struktura následující: 18,0 % má základní vzdělání včetně neukončeného, 33,0 % střední vzdělání bez maturity, 31,2 % střední s maturitou a 12,5 % osob má vzdělání vysokoškolské.

⁹ Osob starších 15 let.

Graf 1.8 Obyvatelstvo Středočeského kraje ve věku 15 a více let podle vzdělání (SLDB 2011)

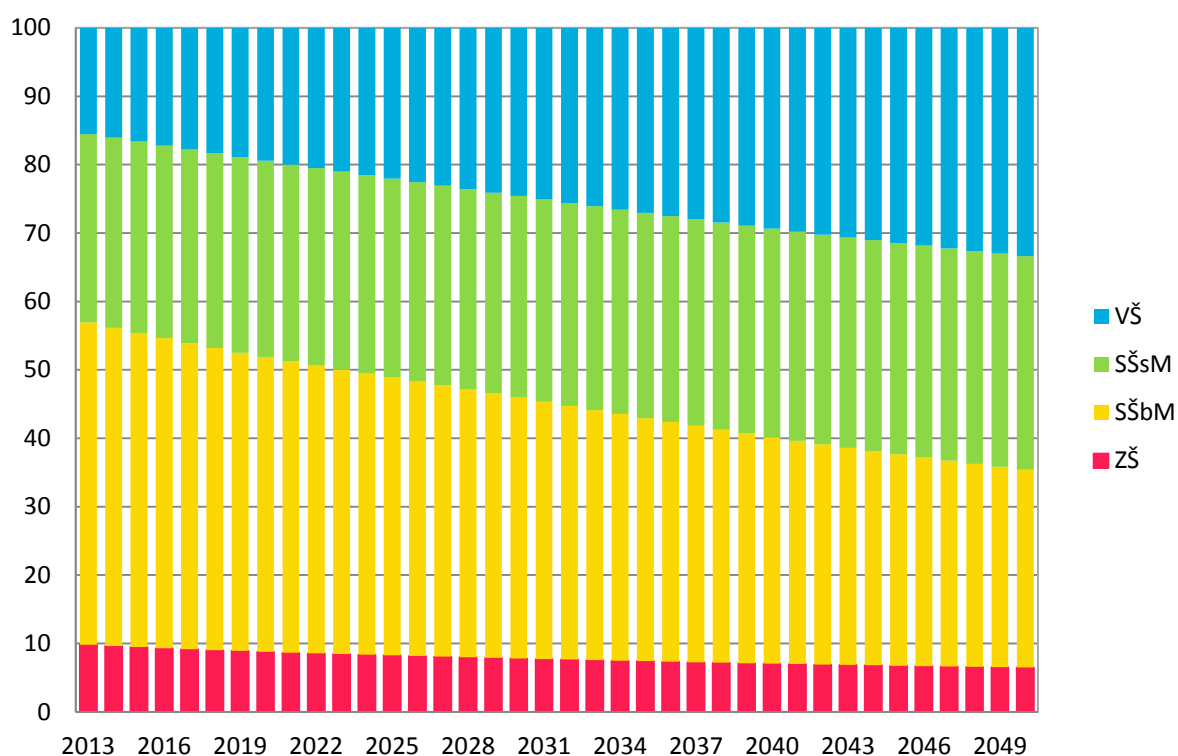

Zdroj: ČSÚ

Prognóza¹⁰ budoucího vývoje vycházející ze současné situace předpokládá, že signifikantně poroste podíl osob s dokončeným vyšším než středním vzděláním s maturitou. V roce 2050 by mělo být v Středočeském kraji 33,3 % mužů s dokončeným vyšším než středním vzděláním s maturitou. Tento růst bude kompenzován poklesem podílu dnes nejsilnější skupiny mužů se středním vzděláním bez maturity (očekávaný pokles o 18,1 procentních bodů, na 29 % v roce 2050). Pro srovnání, v celé ČR se vzdělanostní struktura mužů změní podle prognózy následovně: v roce 2050 bude mít 6,9 % mužů základní vzdělání (pokles o 3,3 p.b. od roku 2013), 27,5 % střední bez maturity (pokles o 16,8 p.b.), 34 % střední s maturitou (nárůst o 5,8 p.b.) a 31,6 % vyšší vzdělání (nárůst o 14,3 p.b.).

¹⁰ Prognóza lidského kapitálu obyvatelstva České republiky do roku 2050 vznikla v rámci výzkumného projektu RELIK v roce 2009. Byla vypočtena pro čtyři vzdělanostní skupiny - základní vzdělání (zahrnuto i nedokončené základní vzdělání), střední vzdělání bez maturity, střední vzdělání s maturitou a vyšší vzdělání (vzdělání na konzervatoři, vyšší odborné škole a vysoké škole). (Langhamrová aj., 2009).

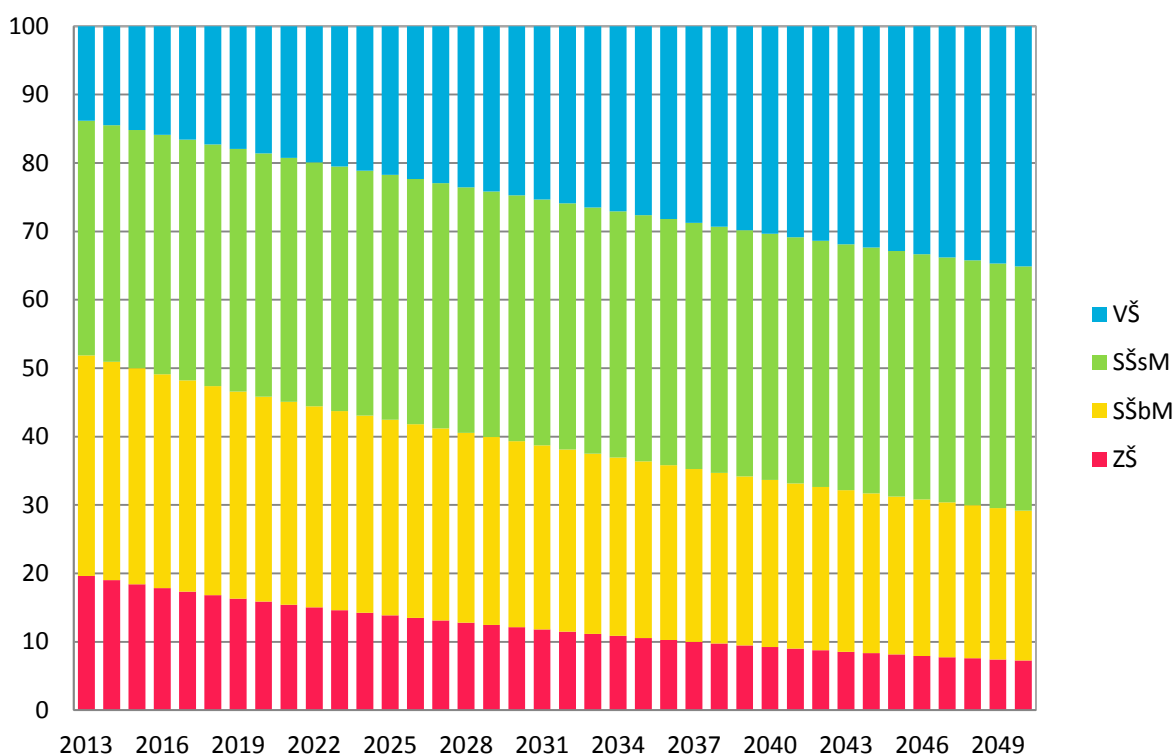
Graf 1.9 Projekce vzdělanostní struktury mužů, Středočeský kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

U žen je vzdělanostní struktura podobná jako u mužů, mají jen méně často střední vzdělání bez maturity než muži (32,2 % oproti 47,1 %). Do roku 2050 se očekává nárůst žen s vyšším než středním vzděláním s maturitou o 21,3 p.b na 35,1 %. Opět pro srovnání, v celé ČR, bude mít v roce 2050 7,4 % žen základní vzdělání (pokles o 12,2 p.b. od roku 2013), 21,8 % střední bez maturity (pokles o 10,1 p.b.), 36,8 % střední s maturitou (nárůst o 3,1 p.b.) a 34,0 % vyšší vzdělání (nárůst o 19,3 p.b.).

Graf 1.10 Projekce vzdělanostní struktury žen, Středočeský kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

Změny ve vzdělanostní struktuře osob způsobí nárůst průměrné délky vzdělávání ze současné hodnoty 12,6 roku (Švarcová, Tůmová, 2013) až na hodnotu 15 let v roce 2050 (Langhamrová aj., 2009).

Nárůst vzdělanosti by znamenal, že za jinak nezměněných podmínek by regionální hrubý domácí produkt rostl mírně rychleji než v případě celé České republiky, a to v přepočtu na jeden rok o téměř 0,2 procentního bodu, což v celém období až do roku 2050 představuje nárůst o více než 10 procentních bodů oproti republikovému průměru (Langhamrová aj., 2009).

2 Trh práce

Tabulka 2.1 Vývoj zaměstnanosti – absolutně, tempa růstu, Středočeský kraj

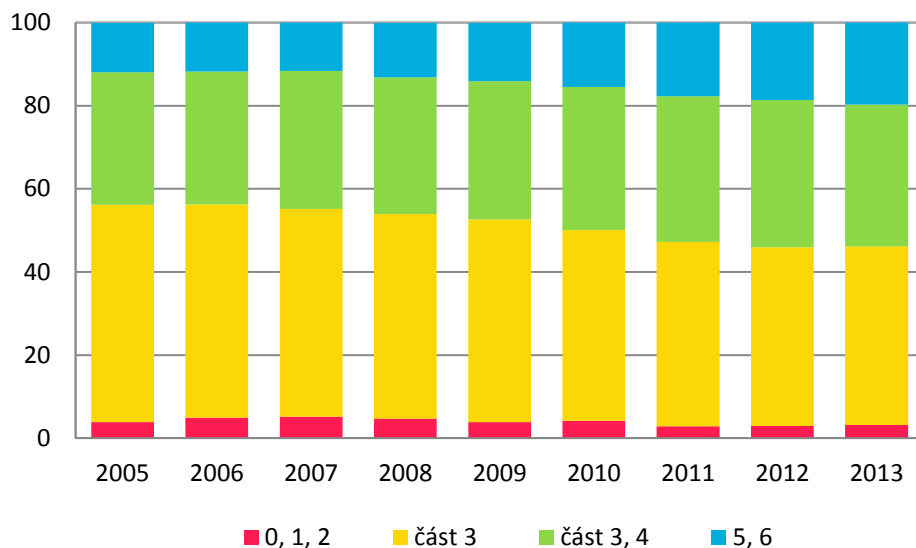
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zaměstnanost (tis. os)	550,6	565,7	581,4	599,4	601,4	602,2	610,4	623,7	626,2
Meziroční změna (%)		2,7	2,8	3,1	0,3	0,1	1,4	2,2	0,4

Zdroj: ČSÚ

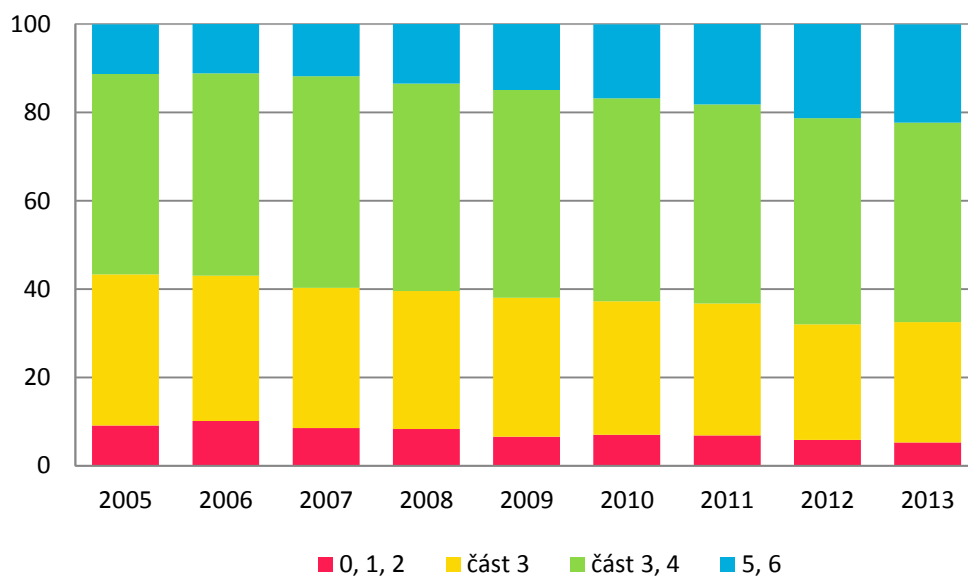
Muži tvoří přibližně 57 % zaměstnaných osob. Při pohledu na strukturu dle pohlaví a vzdělání je zřejmé, že ve Středočeském kraji, stejně jako v celé České republice, převažují zaměstnaní muži se střední školou bez a s maturitou. Podíl vysokoškolsky vzdělaných zaměstnaných mužů se pohybuje na úrovni 20 %, u žen byl tento podíl v roce 2013 dokonce 22 %. Při porovnání s celkovou zaměstnaností České republiky je ve Středočeském kraji obdobný podíl zaměstnaných vysokoškolsky vzdělaných mužů (v ČR

se v roce 2013 pohybuje tento podíl okolo 21 %) i žen (v ČR dosahuje podíl vysokoškolsky vzdělaných žen 24 % v roce 2013).

Graf 2.1 Struktura zaměstnaných mužů dle vzdělání, Středočeský kraj (%)

Graf 2.2 Struktura zaměstnaných žen dle vzdělání, Středočeský kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

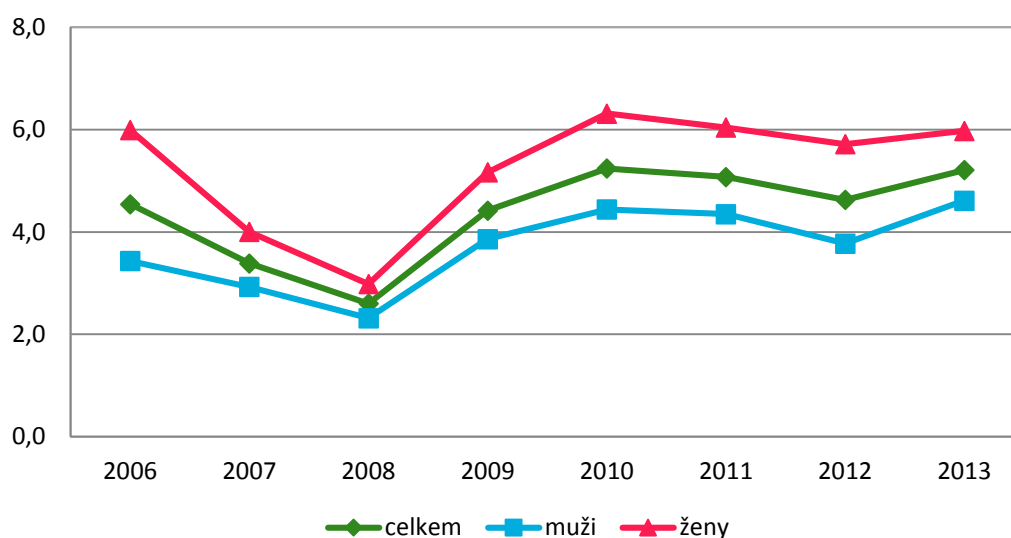
Pozn.: ISCED 0 – Preprimární vzdělání, ISCED 1 – Primární vzdělání, ISCED 2 – Nižší sekundární vzdělání, ISCED 3 – Vyšší sekundární vzdělání, ISCED 4 – Postsekundární neterciární vzdělání, ISCED 5 – Terciární vzdělání – první stupeň, ISCED 6 – Terciární vzdělání – druhý stupeň.

Při hodnocení vývoje nezaměstnanosti se dostáváme k problematice řešení adekvátního problému, kdy je nutné zkoumanému ekonomickému jevu (zde nezaměstnanosti) přiřadit vhodný statistický ukazatel (v podmínkách České republiky se jedná buď o obecnou míru nezaměstnanosti, nebo o podíl

nezaměstnaných osob). S ohledem na vhodnost jednotlivých ukazatelů jsme pro hodnocení celkové nezaměstnanosti Středočeského kraje zvolili obecnou míru nezaměstnanosti¹¹.

Obecná míra nezaměstnanosti Středočeského kraje je významně nižší než míra nezaměstnanosti za Českou republiku. Nejvyšší míra nezaměstnanosti je tradičně zaznamenána u věkové skupiny 15 – 19 let (28 % v roce 2013 ve Středočeském kraji), a to bez ohledu na pohlaví jedince. Z pohledu vzdělanostní struktury je stejně jako v České republice nejvyšší obecná míra nezaměstnanosti pro kategorii základní vzdělání a bez vzdělání. S vyšším dosaženým vzděláním významně klesá nezaměstnanost.

Graf 2.3 Obecná míra nezaměstnanosti, Středočeský kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

Pro hodnocení vývoje mezd ve Středočeském kraji jsme za nejvhodnější datový zdroj určili Informační systém o průměrném výdělku, z jehož výsledků je možné sledovat vývoj výdělku jak ve mzdové, tak v platové sféře. Pro analýzu vývoje mezd jsme mohli využít pouze data od roku 2011, kdy došlo ke změně metodiky¹². Pro zachycení vývoje mezd jsme jako analytický nástroj využili rozklad indexu proměnlivého složení na index stálého složení a na index struktury (více viz Macek a kol., 2008).

Tabulka 2.2 Struktura zaměstnaných osob ve mzdové sféře a průměrné měsíční výdělky, Středočeský kraj

	2011		2013	
	podíl na počtu zaměstnaných	průměrná mzda	podíl na počtu zaměstnaných	průměrná mzda
Základní a nedokončené	8 %	17 971	8 %	18 499
Střední bez maturity	46 %	21 496	45 %	22 265
Střední s maturitou	35 %	26 962	35 %	28 112

¹¹ Obecná míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Tento ukazatel je konstruován na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO) z dat Výběrového šetření pracovních sil. Více viz stránky ČSÚ: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps

¹² Více viz ISPV.

Vyšší odborné a bakalářské	2 %	30 612	2 %	33 707
Vysokoškolské	9 %	50 381	10 %	51 566

Zdroj: ISPV, MPSV

Mezi roky 2011 a 2013 došlo k růstu průměrné mzdy ve mzdové sféře o 4,24 %. Tento růst byl významně způsoben růstem mezd u jednotlivých vzdělanostních skupin (3,72 %), naopak změna ve struktuře zaměstnanosti dle vzdělanostních skupin (0,50 %) neměla významný vliv na růst mezd. Růst průměrné mzdy ve Středočeském kraji byl vyšší jako v celé České republice, kde došlo mezi roky 2011 a 2013 k růstu průměrné mzdy o 3,27 % (2,22 % růstu způsobil růst průměrných mezd v jednotlivých vzdělanostních skupinách, 1,03 % změna ve struktuře zaměstnanců).

Tabulka 2.4 Struktura zaměstnaných osob v platové sféře a průměrné měsíční výdělky, Středočeský kraj

	2011		2013	
	podíl na počtu zaměstnaných	průměrná mzda	podíl na počtu zaměstnaných	průměrná mzda
Základní a nedokončené	5 %	13 474	5 %	13 671
Střední bez maturity	17 %	16 218	17 %	16 277
Střední s maturitou	44 %	23 318	45 %	23 850
Vyšší odborné a bakalářské	6 %	27 567	8 %	27 381
Vysokoškolské	27 %	30 577	26 %	31 118

Zdroj: ISPV, MPSV

V platové sféře došlo k růstu platu mezi roky 2011 a 2013 o 1,78 %. Tento růst byl zapříčiněn zejména růstem platů v jednotlivých vzdělanostních skupinách (1,64 %), změna ve struktuře zaměstnanosti dle vzdělanostních skupin měla na vývoj platů významně nižší vliv (0,14 %). Jedná se o nižší růst průměrných platů jako v České republice, kde došlo k růstu průměrného platu o 2,31 % (1,88 % tohoto růstu způsobila změna v průměrných platech jednotlivých vzdělanostních skupin, pouze 0,42 % růstu způsobila změna ve struktuře).

3 Socioekonomická situace

Český statistický úřad publikuje regionální účty, které obsahují jednotlivé ukazatele jak na úrovni NUTS 2 (regiony soudržnosti), tak na úrovni NUTS 3 (kraje). Regionální účty nepředstavují ucelený systém účtů, protože se s každým regionem nezachází jako s národním hospodářstvím (na regionální úrovni nelze zachytit dovoz a vývoz mezi regiony). Za regionální účty se většinou označuje soustava provázaných ukazatelů, které nezahrnují veškeré aspekty celého systému národního účetnictví¹³.

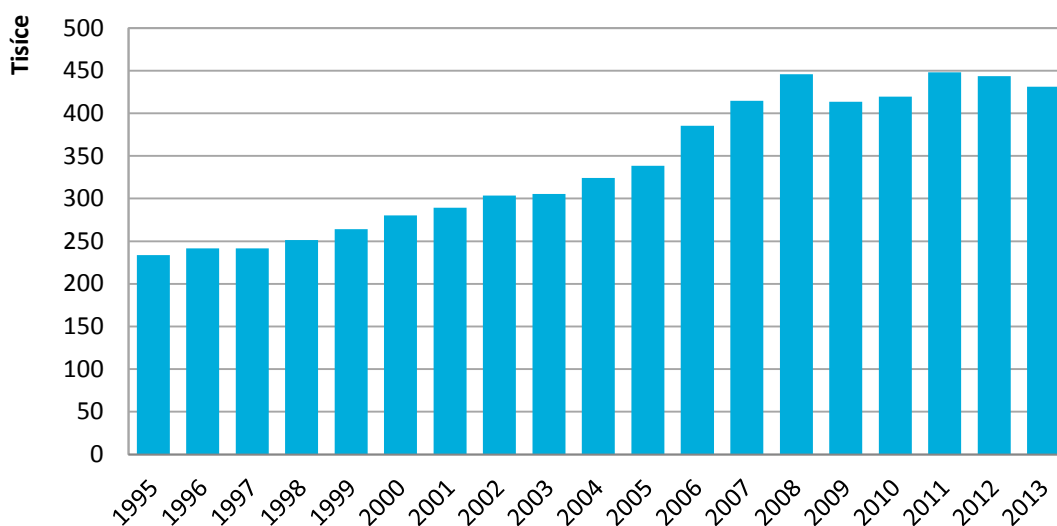
V rámci regionálních účtů jsou publikovány zejména údaje o regionálním hrubém domácím produktu (RHDP) v běžných cenách a v cenách předchozího roku, regionální hrubé přidané hodnotě (RHPH), údaje o zaměstnanosti a zaměstnancích v členění dle odvětví (klasifikace CZ-NACE, v agregovaném

¹³ Více viz Hronová a kol (2009).

tvary). Pro hodnocení ekonomického vývoje Středočeského kraje tak použijeme publikované údaje o RHDP, RHPH a zaměstnanosti a zaměříme se na vývoj produktivity práce v regionu.

Pro zachycení reálného vývoje RHDP bylo nutné přepočítat ukazatel z běžných do stálých cen referenčního roku 2010 (současný referenční rok pro celý systém národních účtů). K výpočtu byly využity oficiální údaje o RHDP v běžných cenách a v cenách předchozího roku¹⁴.

Graf 3.1 Vývoj RHDP, Středočeský kraj (Kč)

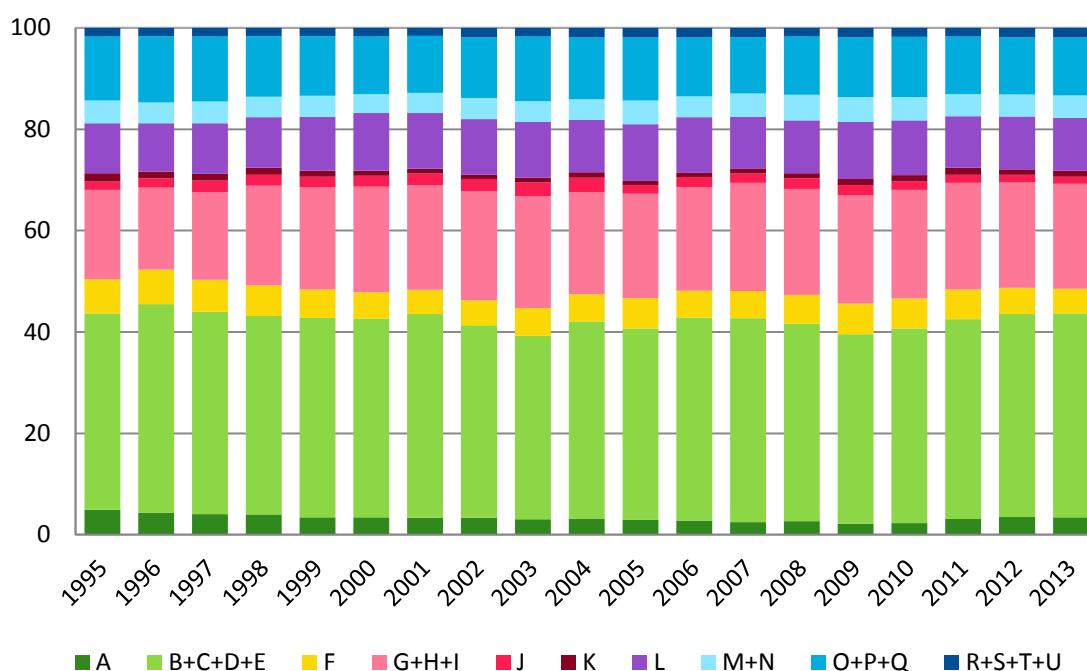
Zdroj: ČSÚ

Z grafu 3.1 je patrné, že v rámci Středočeského kraje dochází od roku 2000 do roku 2008 k reálnému růstu RHDP, po němž došlo k ekonomické krizi a celkovému propadu ekonomiky České republiky, což znamenalo stejný propad taktéž pro kraj. V roce 2009 došlo k poklesu RHDP cca o 7,2 %, což odpovídá poklesu reálného RHDP také v Kraji Vysočina a Moravskoslezskému kraji.

O stavu ekonomiky kraje vhodněji vypovídá struktura hrubé přidané hodnoty dle odvětví¹⁵. Středočeský kraj je zaměřen především na oblast průmyslu (odvětví CZ-NACE B+C+D+E), která tvoří po celé období přibližně 40 % RHPH. Další oblastí je velko a maloobchod a ubytování a stravování (G+H+I) s přibližným podílem 20 %.

¹⁴ Blíže k cenovým přepočtům viz Hronová a kol. (2009).

Graf 3.2 Struktura RHPH dle odvětví, Středočeský kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

Pozn: A – Zemědělství, Lesnictví a rybářství; B – Těžba a dobývání; C – Zpracovatelský průmysl; D – Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu; E – Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi; F – Stavebnictví; G – Velkoobchod a maloobchod; H – Doprava a skladování; I – Ubytování, stravování a pohostinství; J – Informační a komunikační služby; K – Peněžnictví a pojišťovnictví; L – Činnosti v oblasti nemovitostí; M – Profesionální, vědecké a technické činnosti; N – Administrativní a podpůrné činnosti; O – Veřejná správa a obrana; P – Vzdělávání; Q – Zdravotnictví a sociální péče; R – Kulturní, zábavní a rekreační činnosti; S – Ostatní činnosti, T – Činnosti domácností jako zaměstnavatelů a producentů pro vlastní potřebu; U – Činnosti exteriorních organizací a orgánů

Odhad produktivity práce definovaný jako poměr výstupu k jednotce vstupu je pravděpodobně jednou z nejdůležitějších součástí ekonomických a statistických analýz země. Jedná se o ukazatel, který sleduje jak ekonomický vývoj, tak míry konkurenceschopnosti a životní úroveň. Produktivitu práce zde odhadujeme jako podíl RHPH ve stálých cenách na odpracovanou hodinu.

Tabulka 3.1 Produktivita práce, Středočeský kraj

rok	PP (Kč)	vývoj PP (%)
2005	320	5,8
2006	358	11,7
2007	369	3,2
2008	397	7,6
2009	364	-8,5
2010	375	3,3
2011	399	6,4
2012	406	1,6
2013	396	-2,4

Zdroj: ČSÚ

Hodnota produktivity práce se ve Středočeském kraji pohybuje na stejné úrovni jako v České republice, čili kolem 400 Kč/hod. Nejvyšší meziroční pokles produktivity práce byl zaznamenán mezi roky 2008 a 2009. Tento pokles byl zapříčiněn meziročním poklesem HPH ve stálých cenách o 7,9 %, který byl doprovázen mírným růstem počtu odpracovaných hodin (0,6 %).

4 Studenti VŠ

V Středočeském kraji v současné době fungují pouze dvě soukromé vysoké školy. ŠKODA AUTO Vysoká škola, o.p.s. v Mladé Boleslavi (ŠAVŠ) a Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o. v Kolíně (VŠPSV). Počet absolventů obou vysokých škol je za posledních pět let na stabilní úrovni. Ročně ve Středočeském kraji absoluuje kolem 200 studentů.

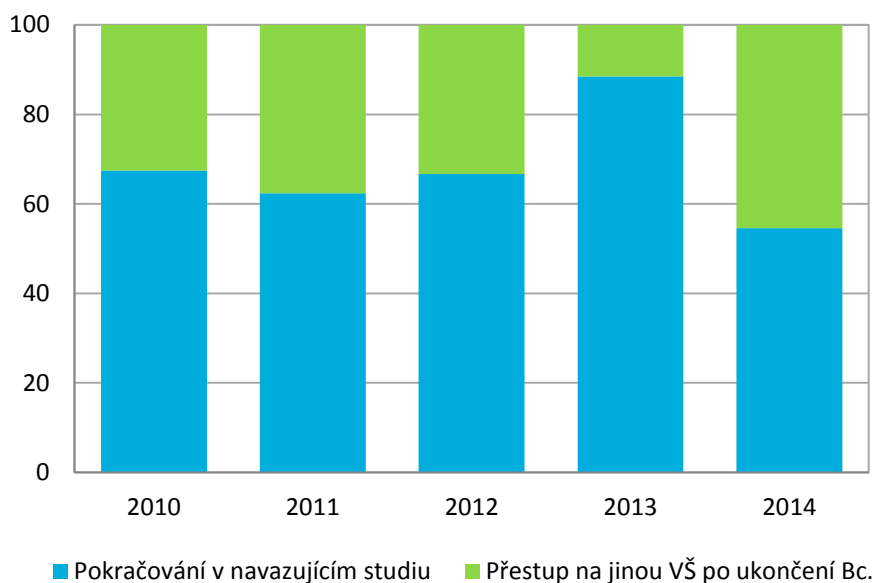
Tabulka 4.1 Počet absolventů vysokých škol, Středočeský kraj

	2010	2011	2012	2013	2014
Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o. (Academia Rerum Civilium)	71	74	61	69	81
ŠKODA AUTO Vysoká škola, o.p.s.	145	151	128	128	144
bakalářské	109	107	90	91	82
navazující magisterské	36	44	38	37	62

Zdroj: MŠMT

ŠAVŠ má akreditované jak bakalářské, tak navazující magisterské studijní programy, VŠPSV má pouze bakalářské. Řada absolventů bakalářských oborů tak v případě zájmu o další studium přestupuje na jiné vysoké školy (ať už bezprostředně, do 1 roku od ukončení bakalářského studia, nebo později). Následující graf 4.1 ukazuje množství přestupujících absolventů na jiné VŠ. Podíl přestupujících studentů ŠAVŠ na jinou školu nepřevažuje. V roce 2014 odešlo na jiné VŠ studovat 45,5 % absolventů bakalářského studia.

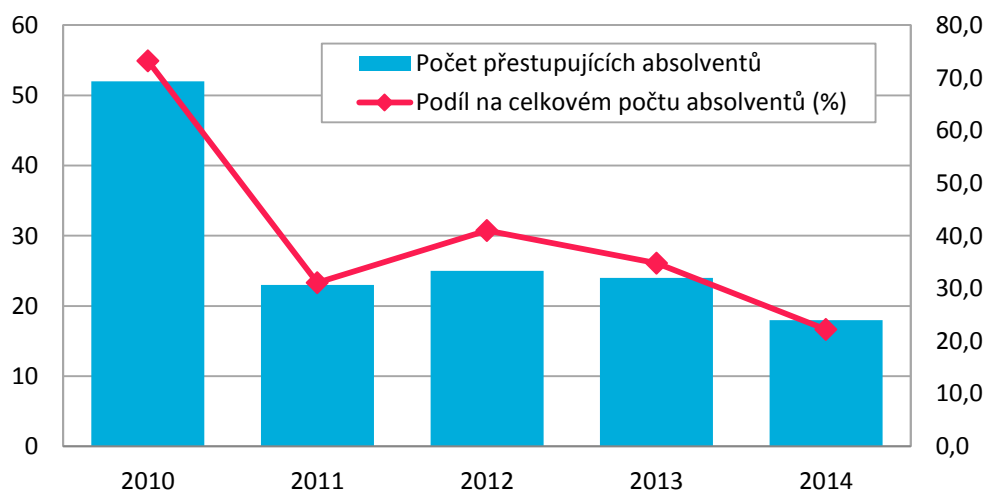
Graf 4.1 Pokračování absolventů bakalářského studia na ŠAVŠ (%)

Zdroj: MŠMT

Počet pokračujících absolventů bakalářského studia na VŠPSV za posledních pět let výrazně klesl, přestože počet absolventů (viz tabulka 4.1) je stabilní. Zatímco v roce 2010 šlo na navazující studium na jinou VŠ 73,2 % absolventům v roce 2014 to bylo již jen 22,2 %. Absolventi častěji pokračují na soukromých školách, přičemž nejvíce studentů pokračuje na Metropolitní univerzitě v Praze.

Graf 4.2 Počet přestupujících absolventů VŠPSV na jinou VŠ

Zdroj: MŠMT

Zdroje:

HRONOVÁ, S., FISCHER, J., HINDLS, R., SIXTA, J. 2009. *Národní účetnictví. Nástroj popisu globální ekonomiky*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-153-6.

LANGHAMROVÁ J., KOSCHIN F., FIALA T., FISCHER J., FOŘTOVÁ S., HULÍK V., KAČEROVÁ E., KONRÁDOVÁ J., MAZOUCH P., MISKOLCZI M., ŠŤASTNOVÁ P. (2009). *Prognóza lidského kapitálu obyvatelstva České republiky do roku 2050*. Oeconomica Praha. 240 p. ISBN 978-80-245-1576-2.

MACEK, J., FISCHER, J., POTŮČKOVÁ, Č., ŠEDIVÁ, B. 2008. *Ekonomika a sociální statistika*. 1. vyd. Plzeň: NAVA TISK, 2008. 242 s. ISBN 978-80-7043-642-4.

ŠVARCOVÁ, P., TŮMOVÁ, P. Vliv poslední dekády na průměrnou délku vzdělání v České republice. *Forum statisticum slovacum*, 2013, roč. 9, č. 7, s. 239–245. ISSN 1336-7420.

Český statistický úřad: www.czso.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí: www.mpsv.cz

Informační systém o průměrném výdělku: www.ispv.cz

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: www.msmt.cz

Regionální analýza Středočeského kraje

Vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Karmelitská 7, Praha 1
Individuální projekt národní pro oblast terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje:
Kvalita, relevance, efektivita, diverzifikace a otevřenost vysokého školství v ČR.
Strategie vysokého školství do roku 2030. (IPN KREDO)

<http://kredo.reformy-msmt.cz/>

Sazba: Martina Mončeková

Praha 2015